

MODIFICĂRI ÎN STRUCTURILE ADMINISTRAȚIEI LOCALE DUPĂ ALEGERILE DIN 1946 ÎN MOLDOVA

Nicolae IONESCU*

În urma alegerilor parlamentare din noiembrie 1946, guvernul Groza a trecut la schimbări în aparatul administrației locale, menite să consolideze pozițiile forțelor de stânga și să pregătească condițiile preluării întregii puteri politice de acestea.

Pregătirea și desfășurarea alegerilor parlamentare din 1946 a constituit un prilej de cunoaștere a adversarilor comuniștilor în fiecare sat, comună sau oraș. Inspectorii administrativi ai circumscripțiilor VI Galați, VII Iași, XI Suceava și prefectii județelor au verificat și selecționat toți funcționarii necorespunzători, din punctul de vedere al P.C.R. În ziua de 14 decembrie 1946, Inspectoratul General Administrativ Iași a cerut prefectilor ca, în cadrul comandamentelor județene unice, să se întocmească, pe localități, tabele cu funcționarii publici care, în cadrul alegerilor electorale s-au manifestat fățiș împotriva guvernului sau au săvârșit fapte antiguvernamentale. Erau trecuți pe aceste tabele acei funcționari publici care au participat la alegeri de partea opoziției și anume: candidații, asistenții sau delegații de la secțiile de votare, membrii în comitetele de conducere ai partidelor istorice, membrii în echipele de propagandă, colportorii etc.¹

La sfârșitul anului 1946 și începutul anului 1947 a avut loc numirea noilor prefecti în Moldova, care urmau să funcționeze până la alegerile comunale și județene. După alegerile parlamentare au fost schimbați prefectii județelor Baia², Putna³ și Rădăuți⁴. Astfel, în județe au fost numiți prefecti și subprefecti din rândul "elementelor capabile și verificate"⁵.

Din luna noiembrie 1946 și până în aprilie 1947 când a fost promulgată legea pentru înființarea comisiilor interimare comunale și județene a crescut rolul

* Prof. Lic. Teoretic „M. Kogălniceanu”, Vaslui

¹ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale (în continuare se va cita D.J.A.N.) Iași, fond. Prefectura județului Iași, dos. 5/1946, f. 242

² D.J.A.N Suceava, fond. Inspectoratul General Administrativ Suceava, dos. 20/1947, f. 32.

³ D.J.A.N București, fond. M.A.I., dos. 192/1947, f. 32.

⁴ D.J.A.N Suceava, fond. Inspectoratul General Administrativ Suceava, dos. 20/1947, f.2.

⁵ "Lupta Moldova" din 5 ianuarie 1947.

consiliilor politice. Ele erau organe consultative ale prefectului în rezolvarea numeroaselor probleme pe plan local: avize pentru revocarea și numirea de primari și ajutoari de primari; ajutorarea județelor afectate de secetă; aprovizionarea populației și combaterea speculei; executarea înșămânțărilor etc. Pentru cele două locuri de ajutor de primar în municipiul Iași, consiliul politic a hotărât ca fiecare partid politic (Frontul Plugarilor, P.C.R., P.S.D., Partidul Național Popular, Partidul Național - Gh. Tătărescu) să recomande câte trei dintre membrii săi, considerați „capabili și demni” să îndeplinească această funcție. Ministerul Afacerilor Interne urma să desemneze, dintre cei recomandați de partidele politice, pe cei doi ajutoari de primari ai municipiului Iași⁶.

Publicarea legii pentru constituirea comisiilor interimare la sfârșitul lunii aprilie 1947 a restrâns activitatea consiliilor politice. În luna mai 1947, de pildă, s-au desfășurat doar două ședințe a acestor consilii ale județelor Putna și Tecuci, câte o singură ședință ale județelor Baia, Botoșani, Câmpulung, Dorohoi, Rădăuți și Suceava. Județele Covurlui și Tutova n-au ținut nici o ședință, iar județele Bacău, Fălciu, Iași, Neamț, Roman și Vaslui n-au raportat situația ședințelor consiliilor politice pe luna mai.⁷

Ministerul Afacerilor Interne a transmis tuturor prefecturilor ordinul telegrafic nr. 46.132 din 18 decembrie 1946 cu privire la înlocuirile și numirile de primari, făcute după 19 noiembrie 1946, fără avizul prealabil al consiliilor politice județene. În județul Baia au fost schimbați 27 de primari și ajutoari de primari, datorită comportării „necorespunzătoare” a unora în campania electorală. Astfel, primarul comunei Preutești a fost schimbat pentru „rea administrație și slabă comportare politică”; primarul comunei Valea Glodului a fost înlocuit pentru „rea administrație”, iar ajutorul de primar al comunei Fântâna Mare, pentru „comportare anticomunistă”⁸

În urma verificării și selecționării tuturor primarilor județului Iași, o parte au fost îndepărtați din posturi prin decizia nr. 13 din 20 ianuarie 1947 pentru motivul că s-au dovedit slabi profesionali, fără inițiativă și autoritate.⁹ În ziua de 4 februarie 1947, consiliul politic județean și-a dat avizul favorabil pentru confirmarea în funcții a noilor primari numiți.¹⁰ Din cei 23 de primari numiți 13 erau comuniști, trei ai Frontului Plugarilor, câte unul al P.N.P. și P.N.L., iar cinci fără partid.¹¹ În zilele următoare au mai fost numiți primari comuniști în comunele Popricani, Sculeni, Focuri, Băiceni, Trifești.¹² Prin ordinul telegrafic nr. 3.289 din 6 februarie 1947, prefectul județului Rădăuți, dr. G. Scabra, raporta Ministerului Afacerilor Interne că au fost înlocuiți nouă primari, lipsiți de autoritate și inițiativă.¹³ În județele Câmpulung și Botoșani

⁶ *Ibidem*

⁷ Arhivele Naționale, fond. Ministerul de Interne, dos 244/1947: *Sinteză asupra rapoartelor de activitate ale inspectorilor generali administrativi, conducători de circumscripții regionale, pe luna mai 1947*

⁸ D.J.A.N Suceava, fond. Inspectoratul General Administrativ Suceava, dos. 20/1947, f. 35.

⁹ DJAN Iași, fond. Prefectura județului Iași, dos74/1947, f. 1

¹⁰ *Ibidem*, dos. 82/1947, f 16.

¹¹ *Ibidem*, dos. 74/1947, f6-7.

¹² *Ibidem*, dos. 74/1947, f 8.

¹³ D.J.A.N Suceava, fond. Prefectura jud. Rădăuți, dos nr. 16/1947, f 1-3.

schimbările și verificările de primari și ajutori de primari s-au făcut conform ordinelor primite la conferința ministerială din 11 ianuarie 1947 și cu asentimentul consiliilor politice județene. Consiliul politic al județului Covurlui a fost convocat pentru a hotărî schimbarea mai multor primari ai unor comune, pentru că "s-au izolat politicește de populație".¹⁴ Și în celelalte județe ale Moldovei au fost destituiți primari și ajutori de primari care nu aveau vedere de stânga. Noii primari proveneau din rândurile B.P.D. (43 de comune din județul Baia, 49 în jud. Botoșani, 43 în jud. Câmpulung, 48 în jud. Dorohoi, 43 în Rădăuți și 61 în Suceava).¹⁵ S-a cerut prefectilor, prin ordinul nr. 167 din 28 ianuarie 1947 ca până la 10 februarie 1944 să fie terminate toate verificările și schimbările conform ordinelor primite la Conferința ministerială și să înainteze Inspectoratului General Administrativ Suceava tabele nominale cu toți primarii și ajutorii de primar, menționându-se și apartenența lor politică.¹⁶

Numărul mare de primari și ajutori de primari ai comunelor schimbați în lunile decembrie 1946, ianuarie și februarie 1947 (peste 287) se explică și prin faptul că fuseseră în funcții publice persoane care nu erau agreate de comuniști, "fără a se cunoaște destul de bine calitățile și atitudinea lor față de regimul democratic"¹⁷ Noii primari și colaboratorii lor din comune proveneau din rândurile Blocului Partidelor Democratice, bucurându-se de sprijinul acestuia. Astfel, din cele 287 de posturi ocupate de primarii comunelor rurale ale Inspectoratului General Administrativ Suceava, la jumătatea lunii februarie 1947, comuniștii dețineau 111 locuri, Frontul Plugarilor 72, PSD 45. Din cele 245 de posturi de ajutori de primari, 97 erau ocupate de Frontul Plugarilor, 70 de PCR, 48 de PSD. Această situație s-a menținut până în toamna anului 1947.¹⁸ Tendința generală era de întărire a pozițiilor comuniștilor în conducerea administrației comunale după alegerile parlamentare din noiembrie 1946. Alături de comuniști, își consolidează poziția în conducerea vieții locale și Frontul Plugarilor.¹⁹

Prin ordinul telegrafic nr. 16.308 din 28 noiembrie 1947, Ministerul Afacerilor Interne a cerut inspectorilor generali administrativi propunerile pentru schimbarea primarilor și ajutorilor de primari necorespunzători pentru orașele de reședință, balneo- climaterice și nereședință.²⁰

În urma unor verificări în stil comunist, inspectorii generali administrativi ai circumscripțiilor VI Galați, VII Iași și XI Suceava au înaintat Ministerului Afacerilor Interne propunerile pentru schimbarea acelor primari care au manifestat o atitudine ostilă ascensiunii comuniștilor. Primarul orașului reședință Suceava a fost propus pentru schimbare deoarece nu colabora cu noile instituții ale statului. Astfel, au fost schimbați, în aceeași manieră, și ajutorii de primari din orașele: Câmpulung, Dorohoi și Suceava.²¹ Au mai fost înlocuiți primarii orașelor nereședință Solea (jud. Suceava), Gura Humorului (jud. Câmpulung), Darabani, Mihăileni (jud. Dorohoi), Pașcani (jud. Baia), Șiret (jud. Rădăuți) și a ajutorilor de primari ai orașelor

¹⁴ Arhivele Naționale, fond. Ministerul de Interne, dos. 59/1946, f. 4.

¹⁵ D.J.A.N Suceava, fond. Inspectoratul General Administrativ Suceava, dos. 20/1947, f. 242-243.

¹⁶ D.J.A.N Suceava, fond. Inspectoratul General Administrativ Suceava, dos. 28/1947, f. 244

¹⁷ Gh. Tănăsă, *op. cit.*, p. 168.

¹⁸ *Ibidem*, p. 169.

¹⁹ D.J.A.N Suceava, fond. Prefectura jud. Câmpulung, dos. 23/1947, f. 6.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, f. 267-268.

nereședință Solea și Hârlău.²² Pentru "nereguli și nepricepere" au fost destituiți o serie de primari și ajutori de primari din jud. Roman.²³ Au fost propuse elemente comuniste recrutate din păturile nevoiașe ale populației și cu mai multă înțelegere pentru nevoile obștii, după cum preciza prefectul jud. Câmpulung.²⁴ Noul primar al orașului Pașcani era muncitor electrician la atelierele C.F.R. Pașcani.²⁵

În numirea noilor primari s-a ținut seama de "forța reală a partidelor politice din interiorul blocului guvernamental al B.P.D".²⁶ Pentru rezolvarea acestei probleme inspectorii generali administrativi ai județelor din Moldova, s-au consultat cu factorii politici locali, dar nu s-a ajuns întotdeauna la înțelegere datorită faptului că unele partide vedeau ocuparea de posturi nu ca o sarcină de interes general, ci ca o chestiune de "egoism de partid".²⁷ De aceea, luptau pentru menținerea cu orice preț a unor poziții, chiar și în situația în care funcțiile erau deținute de către "elemente necorespunzătoare".²⁸

Era vizat, în primul rând P.N.L. - Gh. Tătărescu, care făcea parte din arcul guvernamental. Conducerea acestui partid nu era de acord cu directivele Ministerului Afacerilor Interne privind numirile de primari. Acolo unde dețineau posturi de conducere în administrație, duceau o politică proprie fără să țină seama de B.P.D.²⁹ Șefii județeni erau nemulțumiți deoarece membrii acestui partid erau sistematic eliminați din administrație, poliție, primării, prefecturi. Cel mai vehement în acuze la adresa comuniștilor era Dumitru Radu, președintele Organizației Județene Botoșani a P.N.L.-Gh. Tătărescu.³⁰ Cadrele de conducere și membrii acestui partid duceau o "luptă surdă împotriva P.C.R.". Între ei și maniști, se arăta într-un raport al prefectului județul Câmpulung din 9 iunie 1947, se observă, în unele cazuri, o oarecare apropiere.³¹ P.N.L. Tătărescu, cu care forțele de stânga au colaborat timp de doi ani, a început să-și intensifice acțiunile menite să împiedice evoluția de comunizare a țării. Acest lucru a devenit evident odată cu *Memoriul* din 24 mai 1947, semnat de Gh. Tătărescu și transmis tuturor partenerilor de guvernare. *Memoriul* este cunoscut sub titulatura de *Poziția Partidului Liberal față de politica internă și externă*. În plan intern era atacat direct guvernul Petru Groza care, prin măsurile luate a produs "un val general de nemulțumire, ce sporește zi de zi", în rândul tuturor categoriilor sociale.³² Cauzele acestei stări de spirit erau "scăderea producției, inflația, fiscalitatea excesivă, toate ducând la un marasm economic și financiar al țării". De asemenea, erau criticate în document "excesele regimului de excepție", arestările preventive abuzive, "care instaurează în întreaga țară un regim de neliniște și nesiguranță...., o atmosferă de nemulțumire și chiar de ură crescândă împotriva întregii noastre guvernări"...³³ Era atacat direct primul-ministru Petru Groza: "Președintele Consiliului a fâgăduit, înaintea alegerilor, o

²² *Ibidem*

²³ „Lupta Moldovei” din 7 iunie 1947.

²⁴ D.J.A.N Suceava, fond. Prefectura jud. Câmpulung, dos. 23/1947, f. 6.

²⁵ „Lupta Moldovei” din 15 iunie 1947.

²⁶ D.J.A.N Suceava, fond. Inspectoratul General Administrativ Suceava, dos. 256/1947, f. 166.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Petre Țurlea, *Partidul Național Liberal - Tătărescu*, București, 2001, p. 219.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ D.J.A.N Suceava, fond. Prefectura jud. Câmpulung, dos. 23/1947, f. 6.

³² Petre Țurlea, *op. cit.*, p. 194.

³³ Gh. Tătărescu, *Mărturii pentru istorie*, București, 1996, p. 500.

amnistie pentru delictе politice. Nu a urmat nici o amnistie, ci numai o recrudescență a politicii de reprimare."³⁴

În noiembrie 1947, reprezentanții P.N.L. au fost îndepărtați din guvern, ceea ce a schimbat "fundamental caracterul politicii de stat", cum se arată în istoriografia comunistă dinainte de 1989.³⁵ Noile cercetări de după 1989 prezintă o altă fațetă a personalității lui Gh. Tătărescu, care pe parcursul anilor 1943-1947, potrivit unei concepții personale, cu o coerență și spirit de continuitate incontestabile, a constituit una din cele mai îndrăznețe încercări de a desprinde România din tabăra înfrânților războiului și a o alătura învingătorilor, de a-i reda libertatea, suveranitatea, integritatea teritorială și locul cuvenit în lumea europeană postbelică.³⁶

În lunile noiembrie și decembrie 1947 au fost înlocuiți treptat, prefectii, primarii și ajutorii de primari care aparțineau P.N.L. Executând ordinul nr. 2.624 din 10 noiembrie 1947 al Inspectoratului general administrativ Suceava, prefectii comuniști au luat toate măsurile pentru demiterea liberalilor și înlocuirea celor care erau membrii ai comisiilor interimare.³⁷ Liberalii care dețineau posturile de primari și ajutori de primari în comunele urbane au fost nevoiți să-și dea demisia. Reprezentantul P.N.L., Gh.Tătărescu din județul Neamț³⁸ A.D. Gheorghită, a fost înlocuit din postul de primar al orașului de reședință Piatra Neamț.³⁸ De asemenea, avocatul M. Săndulache, ajutor de primar al orașului Botoșani, membru al P.N.L. a fost silit să demisioneze, ca și primarul municipiului Iași³⁹. În urma înlăturării membrilor P.N.L. din fruntea prefecturilor sau primăriilor și înlocuirea lor cu cadre din rândul forțelor de stânga, s-a realizat „cucerirea” deplină a aparatului de stat local de către comuniști. Guvernul Groza a prevăzut prin jurnalul nr. 548 din 20 mai 1947, reducerea cu 30% a cheltuielilor bugetare destinate întreținerii personalului aparatului local. Criteriile de reducere a cheltuielilor destinate instituțiilor statului, prin scăderea numărului de funcționari, s-au continuat cu acțiunile de înlăturare a funcționarilor considerați indezirabili. Prezidate de inspectorii generali administrativi, comisiile speciale, formate pe baza art. 7 al jurnalului guvernului nr. 584/1947, au înlăturat funcționarii care nu îmbrățișau ideile comuniste. Astfel, numeroși funcționari din județele Botoșani, Dorohoi, Iași, Neamț, Suceava, Rădăuți au fost îndepărtați din serviciu pentru atitudine anticomunistă.⁴⁰ Toate posturile de ajutori de primari din comunele județului Suceava, cât și posturile vacante din județul Câmpulung au fost suprimate.⁴¹ Prin adresa nr. 2.236 din 19 septembrie 1947 către Ministerul Afacerilor Interne se arăta că numai în Inspectoratul general administrativ Suceava au fost înlăturați din serviciu, până la data de 1 iunie 1947, un număr de 109 funcționari. De asemenea, pe baza ordinului Ministerului de Interne nr. 9.822 din 5 iulie 1947, au fost licențiați pe raza

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Gh. Tutui, Aron Petric, *Frontul unic muncitoresc în România*, București, 1971, p. 155.

³⁶ Nicolae Șerban Tanașoca, *Cuvânt înainte*, în vol. Gh. Tătărescu, *Mărturie pentru istorie*, op.cit.

³⁷ D.J.A.N Suceava, fond. Prefectura jud. Câmpulung, dos. 26/1947, f. 82-85; fond. Prefectura jud. Suceava, dos 23/1946, f 228-229; dos. 20/1947, f. 260.

³⁸ D.J.A.N Bacău, fond. Comitetul județean PCR Bacău, dos 2/1947, f 282.

³⁹ D.J.A.N Suceava, fond. Inspectoratul General Administrativ Suceava, dos. 20/1947, f. 263.

⁴⁰ „Lupta Moldovei” din 15 iunie și 2 iulie 1947.

⁴¹ DJAN Suceava, fond. Prefectura jud. Suceava, dos 21/1946, f 54; fond Prefectura Jud. Câmpulung dos 49/1947, f 159-166.

aceleiași circumscripții administrative 88 de funcționari județeni.⁴²

Proiectul de *Lege pentru înființarea comisiilor interimare comunale și județene*, elaborat de Ministerul Afacerilor Interne, aprobat de guvern și votat de Adunarea Deputaților la sfârșitul lunii aprilie 1947, a reprezentat un moment important în acțiunea de schimbare a compoziției politice a aparatului de stat în favoarea comuniștilor⁴³. Comisiile interimare aveau largi atribuții. Potrivit art. 6 din *Lege* ele aveau inițiativa în problemele de interes local, privind: stabilirea planurilor comunale, de activitate și urmărirea executării lor; crearea veniturilor de orice natură; fixarea impozitelor, taxelor și cotizațiilor; măsuri pentru înlăturarea speculei etc. Numirea membrilor în comisiile interimare pentru comunele rurale și orașele nereședință se făcea de către prefect la propunerea pretorilor, iar pentru comisiile interimare județene, municipale și orașe reședință de către Ministerul Afacerilor Interne, la propunerea inspectorului general administrativ din circumscripția respectivă.

În lunile mai, iunie și iulie ale anului 1947 în județele Moldovei s-au constituit comisiile interimare. În municipiul Iași comisia interimară era compusă din 15 membri din care doi erau reprezentanți ai P.N.L și unul P.N.Ț, iar comisia județeană din 20 de membri din care trei erau ai P.N.L și un reprezentant al P.N.Ț.⁴⁴ În comunele rurale în comisiile interimare erau numiți membrii partidelor politice care aveau organizații în comunele respective. Comisiile interimare înființau comitete de cetățeni cu scopul de a „mobiliza” populația la realizarea sarcinilor administrative și gospodărești locale. Aceste noi organe obștești constituite după modelul comunist, diminuau considerabil atribuțiile primarilor și prefectilor pe plan local.

Ședințele comisiilor interimare erau convocate de prefect sau primar din proprie inițiativă sau la cererea a două treimi din numărul comisiei respective și se țineau o dată pe lună. Ședința comisiei interimare din comuna Izvoarele Sucevei, județul Câmpulung din ziua de 17 septembrie 1947 a avut la ordinea de zi un singur punct: conferirea titlului de cetățean de onoare lui Emil Bodnăraș, subsecretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri și deputat de Câmpulung pentru „sprijinul moral și material dat localului școlii primare din comună ce fusese distrus de război”.⁴⁵

Din noiembrie 1947, când P.N.L-Tătărescu nu a mai făcut parte din guvern, membrii comisiilor interimare aparținând acestui partid au fost înlocuiți cu „elemente verificate” din rândurile „partidelor democratice”. La 10 noiembrie 1947 a avut loc ședința comisiei interimare a municipiului Iași în cadrul căreia liberalul Eduard Lăzărescu, membru al P.N.L- Gheorghe Tătărescu a fost silit să-și prezinte demisia din postul de primar al orașului.⁴⁶

Înlăturarea monarhiei a găsit aparatul de stat local în mâinile comuniștilor, iar

⁴² *Ibidem*, dos 28/1947, f 315, 319-326.

⁴³ *Monitorul Oficial*, partea I, nr. 39 din 25 aprilie 1947.

⁴⁴ D.J.A.N Iași, Fond Prefectura Județului Iași, dosar 82/1947, f. 4-5. Numărul membrilor consiliilor interimare a fost fixat între 6-9 la comunele rurale și la orașele nereședințe de județ; între 10-15 la orașele reședințe de județ și municipii, iar în județe numărul membrilor comisiilor interimare cuprindea 16-20 persoane.

⁴⁵ D.J.A.N Suceava, Fond Prefectura Județului Câmpulung, dosar 54/1947, f 46.

⁴⁶ *Lupta Moldovei*, nr.419 din 11 noiembrie 1947.

funcționarii publici numiți de aceștia au depus jurământul de credință al R.P.R., angajându-se să lupte pentru întărirea noii forme de guvernământ.

Așadar, transformarea treptată a organelor centrale și locale de stat după modelul sovietic, prin schimbarea permanentă a compoziției sociale și politice, a funcționarilor din administrația județelor din Moldova se încadrează în procesul complex de preluare a întregii puteri politice din țară de forțele de stânga, cu sprijinul Moscovei. Însă, înlăturarea primarilor, pretorilor, prefectilor și reorganizarea jandarmeriei, a justiției și a altor instituții a început în nordul Moldovei încă din primăvara anului 1944 când această zonă a fost ocupată de trupele sovietice. Continuarea acțiunii de înlăturare a funcționarilor publici din instituțiile locale și centrale s-a accentuat în perioada de la alegeri parlamentare din noiembrie 1946 până la lovitură de stat de la 30 decembrie 1947.

Deoarece comuniștii înaintau inexorabil spre dobândirea monopolului puterii politice, monarhia devenise tot mai mult un decor și, de aceea, trebuia înlăturat ultimul centru al opoziției față de noua societate. Gheorghe Gheorghiu Dej și Petru Groza l-au forțat pe rege să abdice prin lovitură de palat din marți, 30 decembrie 1947. Adunarea Deputaților reunită într-o ședință extraordinară votează Legea nr. 363 pentru proclamarea R.P.R., adoptându-se un nou act legislativ, nr. 364 prin care era numit prezidiul R.P.R. condus de C. I. Parhon. Intrau în acest organism politic Mihail Sadoveanu, Ștefan Voitec, Gheorghe C. Stere și Ion Niculi, lider al Organizației Regionale P.C.R. Iași.⁴⁷

Nu au fost semnalate pe teritoriul național incidente violente cu acest prilej, nefiind o reacție de opoziție masivă la nivel național. Totuși, deși mulți se așteptau să se ajungă la abdicarea lui Mihai I, fiind ultimul cap încoronat în Europa de Est, impactul asupra populației nu a fost de neglijat. Din datele culese și centralizate de Serviciul de Educație al Diviziei 6 Infanterie, în rândurile soldaților înapoiți din permisiile din diferite județe ale Moldovei informațiile sunt contradictorii. Astfel, soldatul Imbrea Mihai din comuna Săbăoani, județul Roman, relatează faptul că: „La început lumea a fost speriată. A spus că acum vine și colhozul și până la urmă se va lua și pământul”, iar în comuna Băcești, același județ, soldatul Moraru Gheorghe confirmă la ședințele serviciului de educație: „Parcă nu ar fi fost nimic, lumea nici nu bagă în seamă ce s-a întâmplat, nu plânge după rege. Se interesează de pământul care a rămas de la Domeniile Coroanei și pădurile pe care le-a avut”⁴⁸.

Totodată, în comuna Moinești din județul Bacău, soldatul Andone Vasile relatează că „la început lumea a fost tristă, dar după ce a auzit comunicarea oficială chiar s-a bucurat că averile regelui au rămas statului”⁴⁹. Siguranța județului Vaslui consemnează și ea că organizațiile sioniste sunt îngrijorate căci se temeau că vor fi desființate de regimul republican.⁵⁰

Mai mult afectați au fost țăranii care potrivit Siguranței Județului Neamț legau abdicarea de trecerea la colhoz. În satele Moldovei preoții, învățătorii, militarii și

⁴⁷ "Monitorul Oficial", partea I, Nr 7/9 din ianuarie 1948

⁴⁸ Lovitura de stat de la 30 decembrie 1947. Preliminarii militare, consecințe politice. Documente selectate și adnotate de Mircea Chiritoiu, București, 1997, p.273-276.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ DJAN Iași, fond Comitetul Regional de Partid Moldova, Dosar 10/1947, f 10

studentii comentau că regele a fost forțat să renunțe la tron.⁵¹

Din județul Galați, Ministerul de Interne era atenționat că țărani n-au fost pregătiți pentru această schimbare, deoarece la începutul lunii decembrie Romulus Zăroni, ministru al Frontului Plugarilor afirmase la un miting că guvernul Groza este partizanul Monarhiei.⁵²

Procesul de îndoctrinare a maselor progresa mai lent decât prognoza liderii țării. Prefectul județului Fălciu raporta că elevii din comuna Bogdănești, când li s-au prezentat tablourile cu Gh. Gheorghiu Dej și Ana Pauker au spus că-i reprezintă pe rege și regină.⁵³

Manifestări asupra actului de la 30 decembrie 1947 s-au înregistrat la nivelul tuturor categoriilor sociale. Cele proregaliste s-au mai semnalat și în alegerile din martie 1948 și chiar din 1949, dar propaganda întreținută de regimul comunist în problema monarhiei și-a spus treptat cuvântul.

Înlăturarea monarhiei a găsit aparatul de stat local în mâinile comuniștilor, toți funcționarii publici numiți de aceștia au depus jurământul de credință al RPR, angajându-se să lupte pentru întărirea noii forme de guvernământ.

De remarcat este lipsa de reacție a democrațiilor occidentale în fața înscenărilor și situațiilor dramatice, antidemocratice, produse în Europa de Est. La momentul respectiv, Regele Mihai nu avea să știe că lovitura de stat din România se integrează în scenariul aplicării „procentajului” și, desigur, în procesul complex de impunere a modelului sovietic în zonă.

Resume

Dans cet article j'ai mis en evidence quelques aspects des troubles politiques en insistant sur l'installation de la nouvelle administration dans les differents arrondissements de la Moldavie apres les elections parlamentaires de 1946 . En faisant une lecture tres attentive des documents et de la presse de l'epoque; on a essaye de souligner le fait que les elections de 1946 ont vise non seulement la structure parlamentaire mais tout le regime politique. Les elections de 1946 fermaient la periode d'interruption de la vie parlamentaire de 6 ans et les forces de gauche detenaient le controle non seulement sur les pouvoirs executifs mais aussi sur les pouvoirs legislatifs en limitant les possibilites d "action du roi. L'on suivant le roi Mihai a été obligé a abdiquer. Le regime communiste s'est installé et a duré pendant quatre decennies.

⁵¹ *Ibidem*, f 60

⁵² Arh. N. I. C., Fond Ministerul de Interne, Direcția Administrației de Stat, dosar 43/1947, f. 4

⁵³ Apud Gheorghe Onișoru, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România 1944-1947*, București, 1996, p.177